

Wstęp

Publikacja odzwierciedla zainteresowania i dokonania Autorów, które wpisują się w analizę związków zachodzących pomiędzy przedsiębiorstwem a otoczeniem, będących w dużej mierze konsekwencją zmian w dalszym otoczeniu i stanowiących swoistego rodzaju wyzwanie dla przedsiębiorstw poszukujących dalszych możliwości rozwoju. W książce wydzielone zostały dwie części. Część pierwsza zawiera prace poświęcone otoczeniu przedsiębiorstwa, zwłaszcza czynnikom makroekonomicznym współtworzącym to otoczenie i określającym warunki prowadzenia działalności, także w kontekście konieczności dokonywania zmian w przedsiębiorstwie i wskazywania obszarów niedostosowania przedsiębiorstw do nowych wymogów rynku, szczególnie w warunkach ciągłej zmienności otoczenia.

W sposób szczególny odniesiono się do kryzysu finansowego z 2008 r. w kontekście jego skutków dla przedsiębiorstw. Podejmowanie działań, które ograniczą negatywne skutki kryzysu - skoro zyskują przewagę zwolennicy państwa aktywnie koordynującego mechanizmy rynkowe - uzasadnia konieczność poszukiwania instrumentów gwarantujących powrót do równowagi i stabilizacji ekonomicznej. W wymiarze gospodarki światowej sprowadza się to niejednokrotnie do prób powołania ogólnoświatowej organizacji gospodarczo-politycznej, reprezentującej interesy państw całego świata i mającej na celu wypracowanie sprawnych procedur reagowania na załamania i nietypowe sytuacje gospodarcze, wywołane funkcjonowaniem w turbulentnym otoczeniu. Regulacje relacji przedsiębiorstwo-otoczenie wdrażane są także w poszczególnych krajach, odnoszą się przy tym do różnych aspektów aktywności gospodarczej i wywołują nie zawsze jednoznaczne w ocenie skutki.

Wpływ otoczenia, tj. uwarunkowań makroekonomicznych, na funkcjonowanie przedsiębiorstw widoczny jest w każdym segmencie rynku, a jego specyficzne przejawy, mające swe źródło także w sytuacji kryzysowej, zobrazowano na przykładzie rynku nieruchomości w Polsce. Z kolei skutki braku spójności i współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a otoczeniem i jego poszczególnymi elementami obrazuje niedostosowanie profili kształcenia do potrzeb miejscowych przedsiębiorstw, pokazanych przez pryzmat województwa lubelskiego.

W drugiej części książki uwaga została skoncentrowana na przedsiębiorstwach i na umiejętności ich dostosowania się do wyzwań stawianych przez otoczenie, zarówno bliższe, jak i dalsze, i szukania w nim nowych możliwości rozwoju.

Wymowna w tym zakresie jest problematyka poświęcona rosnącemu znaczeniu działań kooperacyjnych przedsiębiorstw, postrzeganych jako umiejętność pokonywania ograniczeń i barier stawianych przez otoczenie, a przekraczających możliwości pojedynczych przedsiębiorstw. Zastępowanie wszechobecnej konkurencji kooperacją i utrzymywanie właściwych proporcji między nimi w celu tworzenia właściwych relacji biznesowych nie tylko zwiększają szanse przetrwania przedsiębiorstwa w trudnych warunkach, lecz także dają możliwość tworzenia nowej wartości, bazującej na niezbędnym w kooperacji zaufaniu, sprzyjającym innowacyjnym rozwiązaniom.

Podjęcie wyzwań stawianych przez otoczenie wyraża się w wielu przypadkach poszukiwaniem innowacyjnych rozwiązań. Ich wdrażanie jest procesem skomplikowanym, uwarunkowanym wieloma czynnikami, związanymi zarówno z zasobami firmy, jak i z jej

otoczeniem. Dodatkowo niezwykle istotne są obecnie zasoby wiedzy. To kapitał ludzki kreuje istotne dla innowacji i jej wdrażania relacje między przedsiębiorstwem a jego otoczeniem, które ukazano na przykładzie rynku telekomunikacyjnego w Polsce. Relacje występujące na tym rynku obrazują też, w jaki sposób dostawcy infrastruktury telekomunikacyjnej mogą mieć wpływ na otoczenie, w którym działają.

Wdrażanie innowacji, podyktowane chęcią uzyskania przewagi konkurencyjnej, może jednak prowadzić do problemów firmy, a nawet do jej upadku, co dotyczy w szczególności mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw. Z analizy źródeł zagrożeń generowanych przez innowację wynika, że do uzyskania przewidywanych jej efektów niezbędne są kapitał finansowy, a przede wszystkim inwestycje w kapitał ludzki. Przekłada się to na generowanie oraz wykorzystanie informacji i wiedzy, posiadanych przez firmę, jak również pozwala przeciwdziałać negatywnym skutkom i zagrożeniom związanym z tzw. nietrafionymi innowacjami, wdrażanymi pod wpływem presji otoczenia.

Dużą wrażliwość na zaburzenia gospodarcze lub zjawiska dekonjunkcyjne wykazuje sektor motoryzacyjny. Szczególnego znaczenia w tym kontekście nabiera sukces japońskich przedsiębiorstw, które pod koniec drugiej połowy XX w. zdominowały wiele gałęzi przemysłu, dystansując producentów amerykańskich i europejskich. Źródłem tego sukcesu należy dopatrywać się w podejściu japońskich przedsiębiorstw, które na wzór inteligentnych firm (ang. *intelligent enterprises*), uznających wiedzę za najcenniejszy produkt, wykazały zdolność do przystosowania się w sposób nowatorski i szybki do zmian narzucanych przez otoczenie oraz do ich antycypowania, ukierunkowały się bowiem na gromadzenie kapitału intelektualnego i zarządzanie wiedzą. Wypracowany w TMC model przedsiębiorstwa (TPS) doskonale wpisuje się w proces zarządzania wiedzą, oparty na udostępnianiu i wykorzystaniu wiedzy w obrębie organizacji oraz w jej otoczeniu (klienci, kooperanci).

Konieczność wykorzystywania nowoczesnych rozwiązań, powodowaną m.in. presją, jaką w budowaniu przewagi konkurencyjnej wywiera otoczenie, dostrzegają także M ŚP, odgrywające znaczącą rolę nie tylko w polskiej gospodarce. Wykorzystują one Internet, stanowiący unikatową bazę informacji o rynku i o konkurencji, do bezpośredniej komunikacji z klientem oraz do tworzenia powiązań z otoczeniem, czemu sprzyja wzrost liczby osób i przedsiębiorstw korzystających z Internetu. Specyfika M ŚP, w warunkach wykorzystania technologii informatycznych, pozwala dużym firmom na tworzenie przewag opartych na jakości i indywidualizacji wyrobów oraz informacji. Poza stosowaniem w przedsiębiorstwie nowych zasad marketingu, utożsamianych z pewnego rodzaju innowacją, Internet, ze względu na swą funkcjonalność, sprzyja usprawnianiu działań przedsiębiorstw w innych obszarach jego działalności.

W nurt zagadnień podjętych w drugiej części monografii wpisuje się próba identyfikacji umiejętności dostosowania się do niestabilnego i zmieniającego się otoczenia, odnosząca się do przedsiębiorstw podejmujących działania mające na celu ograniczanie zagrożeń związanych z zaangażowaniem kapitałowym, istotnych dla ich funkcjonowania w każdych warunkach, szczególnie zaś w okresie kryzysu finansowego. Służyła temu analiza specyficznych rozwiązań, tj. zapisów umownych stosowanych przez fundusze kapitału załóżkowego, działające na terenie Polski, wykorzystywanych przy inwestycjach w przedsięwzięcia na wczesnym etapie rozwoju przedsiębiorstwa (*seed capital*), jak również analiza sposobów korzystania z instrumentów finansowych stosowanych przez banki i instytucje ubezpieczeniowe w celu niwelowania ryzyka, na jakie narażone jest przedsiębiorstwo w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej.

Z kolei do wskazanych wcześniej przewag: jakościowej, cenowej, a zwłaszcza informacyjnej, w warunkach "chaosu informacyjnego" i unikania zagrożeń z nim związanych, odnoszą się działania wielu przedsiębiorstw, stojących przed koniecznością szybkiej adaptacji do zmian w otoczeniu, ukierunkowanych na implementację rozwiązań technologicznych prowadzących do wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Stąd istotne stają się pełne rozpoznanie i prawidłowe eksploataowanie stosowanych programów i aplikacji, wykorzystywanych także w przedsiębiorstwach jako narzędzia do zbierania i przetwarzania danych. Przykładowej analizie poddano możliwości wykorzystania posiadanych zasobów IT w przedsiębiorstwie, ukazane przez pryzmat rozwiązań stosowanych w aplikacjach wykorzystujących środowisko programistyczne Visual Basic for Applications (VBA), mające zastosowanie w wielu powszechnie stosowanych programach (m.in. w MS Excel).

Prezentowane w pracy zagadnienia zostały ujęte w sposób ukazujący złożoność omawianych procesów. Są one też podstawą do dalszej dyskusji, odnoszącej się do różnych obszarów działalności przedsiębiorstwa, pozostającego w intensywnych relacjach z otoczeniem.

Książka adresowana jest do szerokiego grona odbiorców, których interesują badania i dociekania młodych adeptów nauki, wyróżniających się ambicją naukową i sposobem podejścia do ważnych współcześnie problemów, z jakimi stykają się przedsiębiorstwa w niestabilnym otoczeniu, którego stanowią istotną część.

Recenzja

Przedsiębiorstwa poprzez swoje działania powodują zmiany w konfiguracji działalności gospodarczej, w układzie zarówno międzynarodowym, jak i lokalnym, tworzą tym samym nowe otoczenie i sprawiają, że rodzą się nowe wyzwania dla różnych uczestników rynku. Sprostanie im wymaga przedefiniowania podejścia do własnych zasobów, a także nawiązania nowych relacji z otoczeniem, tworzącym nowe możliwości rozwoju.

Książka prezentuje badania i dociekania młodych naukowców oraz ich podejście do problemów, z jakimi stykają się przedsiębiorstwa w niestabilnym otoczeniu. Prowokując do dyskusji, przedstawia złożoność omawianych procesów, obejmujących różne obszary działalności przedsiębiorstwa, pozostającego w intensywnych relacjach z otoczeniem.

Wybór tematu należy uznać za w pełni uzasadniony z uwagi na zmiany rynkowe, przyspieszanie tempa życia społeczno-gospodarczego, skracające się cykle życia, coraz większą liczbę produktów i ich wytwórców oraz wirtualizację wielu procesów produkcyjnych i zarządczych (...). Książka jest (...) ciekawym, użytecznym przyczynkiem do pogłębiania znajomości realiów ekonomicznych i zarządczych współczesnego życia społeczno-gospodarczego.

z recenzji prof. Jacka Brdulaka

Spis treści

Wprowadzenie - *Teresa Pakulska*

CZĘŚĆ I. OTOCZENIE

1. Kryzys ekonomiczny i jego skutki dla przedsiębiorstw - Alicja Danielik

Wprowadzenie

- 1.1. Światowy kryzys ekonomiczny - przejawy
- 1.2. Zwrot w teorii ekonomii czy kontynuacja dotychczasowych trendów?
- 1.3. Pomoc publiczna szansą instrumentarium keynesizmu
- 1.4. Upadłość przedsiębiorstw pozytywnym efektem działania rynku

Podsumowanie

Bibliografia

2. Międzynarodowe organizacje gospodarcze wobec światowego kryzysu finansowego - Robert Szczur

Wprowadzenie

- 2.1. Geneza kryzysu finansowego
- 2.2. Międzynarodowe organizacje gospodarcze i ich rola w sterowaniu rozwojem gospodarczym
- 2.3. Ocena prowadzonych działań zapobiegawczych i stabilizacyjnych, realizowanych przez międzynarodowe organizacje gospodarcze, w świetle kryzysu finansowego z lat 2008-2009

Podsumowanie

Bibliografia

3. Wpływ czynników makroekonomicznych na rozwój rynku nieruchomości w Polsce - Aleksandra Milewska

Wprowadzenie

- 3.1. Istota i struktura rynku nieruchomości w Polsce
- 3.2. Analiza uwarunkowań makroekonomicznych rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce
 - 3.2.1. Tempo wzrostu gospodarczego
 - 3.2.2. Inflacja

3.2.3. Zatrudnienie i poziom wynagrodzenia

3.3. Wpływ rynków sąsiednich na rynek nieruchomości w Polsce

Podsumowanie

Bibliografia

4. Konsekwencje niedostosowania profili kształcenia do potrzeb rynku pracy - na przykładzie województwa lubelskiego - *Tadeusz Kucharuk*

Wprowadzenie

4.1. Struktura gospodarki a kształcenie w regionie - niedostosowanie

4.2. Kształcenie w regionie - konsekwencje dla przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie

4.3. Konsekwencje dla rozwoju kapitału ludzkiego w regionie

Podsumowanie

Bibliografia

Część II. PRZEDSIĘBIORSTWO WOBEC ZMIAN W OTOCZENIU

5. Kooperacja reakcją przedsiębiorstw na niestabilność otoczenia - *Beata Bąkowska*

Wprowadzenie

5.1. Niestabilność otoczenia

5.2. Kooperacja w procesie dostosowywania przedsiębiorstw do zmienności otoczenia

5.3. Przedsiębiorczość i efektywność działania podstawą kooperacji

Podsumowanie

Bibliografia

6. Otoczenie przedsiębiorstwa i jego wpływ na sukces innowacji - *Tomasz Symonides*

6.1. Istota innowacji

6.2. Kapitał intelektualny i jego rola w kreowaniu innowacji

6.2.1. Kapitał intelektualny czynnikiem krytycznym dla tworzenia innowacyjnych rozwiązań

6.2.2. Pomiar kapitału intelektualnego

6.3. Otoczenie przedsiębiorstwa a jego innowacyjność

6.3.1. Rynek telekomunikacyjny, relacje pomiędzy dostawcami sprzętu telekomunikacyjnego a organizacjami standaryzującymi

6.3.2. Innowacyjność to za mało

Podsumowanie

Bibliografia

7. Innowacja jedną z przyczyn problemów przedsiębiorstwa - *Krzysztof Zajdziński*

Wprowadzenie

7.1. Innowacja - istota i definicje

7.2. Rola informacji i wiedzy

7.3. Przyczyny "toksycznych" innowacji

7.4. Wdrażanie innowacji - identyfikacja zagrożeń

Podsumowanie

Bibliografia

8. Zarządzanie wiedzą źródłem sukcesu japońskich przedsiębiorstw motoryzacyjnych - na przykładzie Toyota Motor Corporation - *Maurycy Michalski*

Wprowadzenie

8.1. Rola wiedzy w przedsiębiorstwie

8.2. Wdrożenie Toyota Production System (TPS) przykładem skutecznego zarządzania wiedzą

Podsumowanie

Bibliografia

9. Rola marketingu internetowego w budowaniu przewagi konkurencyjnej firmy z sektora MŚP w Polsce - *Danuta Rynkiewicz*

Wprowadzenie

9.1. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) - znaczenie tego sektora w gospodarce

9.2. Przewagi konkurencyjne firm z sektora MŚP

9.3. Rola i wykorzystanie marketingu internetowego jako narzędzia do uzyskania przewagi konkurencyjnej firmy z sektora MŚP w Polsce

Podsumowanie

Bibliografia

10. Zapisy umowne stosowane przez polskie fundusze kapitału zaangażowanego - *Adam Rogaliński*

Wprowadzenie

10.1. Rola kapitału zaangażowanego w finansowaniu przedsięwzięć na wczesnym etapie rozwoju

10.2. Działalność inwestycyjna funduszy kapitału zaangażowanego

10.3. Inwestycje funduszy kapitału zaangażowanego w Polsce - rozwiązania w zakresie zapisów umownych

Podsumowanie

Bibliografia

11. Gwarancja ubezpieczeniowa i bankowa w obrocie gospodarczym przedsiębiorstw - wybrane aspekty *Aleksandra Rokicka*

Wprowadzenie

11.1. Gwarancje - istota, rodzaje, zasady funkcjonowania

11.2. Gwarancje w obrocie gospodarczym

11.3. Zakres stosowania gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej w Polsce

Podsumowanie

Bibliografia

12. VBA dla MS Excel w usprawnianiu procesów przedsiębiorstwa - *Konrad Szermanowicz*

Wprowadzenie

12.1. Możliwości MS Excel w ocenie użytkownika

12.1.1. VBA jako język programowania

12.1.2. VBA w praktyce

12.1.3. Nauka programowania - zagadnienia praktyczne

12.2. Ocena VBA w kontekście rozwiązań docelowych

12.2.1. SWOT dla narzędzi wykonanych w VBA

12.2.2. Potencjalne korzyści z wykorzystania VBA

12.3. Możliwości oprogramowania typu *open source*

Podsumowanie

Bibliografia